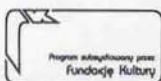




# PAMIĄTKI WĘDRÓWKI

WYSTAWA W SALACH  
MUZEUM OKRĘGOWEGO  
W JELENIEJ GÓRZE, UL. MATEJKI 28  
LISTOPAD - GRUDZIEŃ '93

REGIONALNE CENTRUM KULTURY  
MUZEUM OKRĘGOWE  
JELENIA GÓRA



PRODUKCJA: © PRACOWNIA FOTOGRAFII RCK



PAMIĄTKI  
WĘDRÓWKI



komisarz wystawy  
**Henryk Dumin**

współpraca  
**Halina Słomska**  
**Katarzyna Szafrńska**

autorka fotografii  
**Ewa Andrzejewska**

współpraca plastyczna  
**Jerzy Tański**  
**Wiktor Staszak**

Nasze życie jest nieustanną wędrówką przez czas.

Wraz ze swoim rytmem przynosi ono także konieczność wędrówek w przestrzeni. Człowiek - z naturalnego powołania homo viator - stale stoi w obliczu tracenia i zarazem, znajdowania tych części rzeczywistości, które tylko tu i teraz są do przeżycia.

Towarzyszy im sztafaż zapachów, barw, klimatów. Dzięki nim, choć na parę chwil możemy spowolnić proces przemijania, by z większą pewnością móc potem nacisnąć klamkę czekających przed nami drzwi.

Polaków zamieszkujących dziś na Dolnym Śląsku zmusiła do opuszczenia rodzinnych domów konieczność - potrzeba ratowania życia i godnej egzystencji lub polepszenia uboższego bytu.

Prawie półtoramilionowa grupa ludności, przemieszczona po 1945 roku na Dolny Śląsk wywodziła się ze wszystkich regionów Polski. Niektórzy zaczęli opuszczać swe rodzinne wioski jeszcze w połowie XIX wieku. Spod Cieszyna wyruszyły grupy górali, by w granicach cesarstwa austro-węgierskiego przenieść się na tereny Bukowiny. Wkrótce potem uboga ludność z galicyjskich wsi podążyła na Bałkany karczować bośniackie lasy pod zabudowę przyszłych wiosek.

Upłynęły lata, upadły mocarstwa i pozmiały się granice. Wybuchły nacjonalizmy jak zawsze, jeszcze raz zostawiły po sobie zniszczenia i rozpacz. Znowu trzeba było opuszczać domy unosząc ze sobą resztki dobytku w podręcznym bagażu, mając przed sobą tylko drogę ucieczki. Spod Wilna, Lwowa i Tarnopola wędrowali przed siebie zabierając wspomnienia dzieciństwa i zapachów przeszłej codzienności.

Niektórzy mieli więcej szczęścia, by zabrać prawie wszystko ze sobą, co było potrzebne do życia na nowym, nieznanym miejscu - innym musiało wystarczyć tylko walizka.

Towarzyszyła im świadomość rozbitka, którego nie wiadomo jeszcze gdzie wyrzucą na brzegi łaskawe fale. W tej drodze towarzyszyły im przedmioty - wybrane wobec często bezlitosnej konieczności szybkiego wyboru. Ci, którzy mieli mało czasu - sięgali tylko po to, co było dla nich najważniejsze.

"Kiedy przyszli hitlerowcy, aby mnie zabrać na roboty, zdjęłam obraz Matki Boskiej ze ściany i wydarłam część z Jej twarzą, bo cały nie zmieściłby się pod koszulą. Zabrałam ją ze sobą". (Anna Małachowska, ur. 1923 r., wieś Bułgary k. Pieńska, obecnie zam. w Nowym Kościele, gm. Świerzawa)

Jak często, podczas rozmów toczonych jesiennymi popołudniami, kiedy kładą się długie cienie na łąkach snuły się wspomnienia o tamtych

dniach. Ludzie bali się nieznanego i przewidywali duże trudności. Jadący pociągami w 1946 roku na Dolny Śląsk reemigranci z Bośni postanowili nie wyrzucać nawet puszek po konserwach mając w pamięci bezmiar pustkowiastego terenu po przybyciu na Bałkany i niemożliwość zakupu tam czegokolwiek. W nieznaną podróż podążyły transporty z lwowskich wiosek wiozące brony, sanie, krowy wraz z niepewnymi jutra ludźmi uchodzącymi przed ukraińskim i sowieckim terrorem.

Przedmioty, które wychodźcy wówczas przywieźli na Dolny Śląsk pochodzą z wielu epok i terenów. Te, które znalazły się na jeleniogórskiej wystawie są własnością reprezentantów zaledwie dwudziestu pięciu wiejskich społeczności lokalnych, co stanowi około pięciu procent wszystkich tego rodzaju zbiorowości na terenie województwa jeleniogórskiego. Jednakże znalazły się tutaj główne grupy emigrantów przybyłych na tzw. Ziemię Odzyskaną po zakończeniu drugiej wojny światowej (m.in. przesiedleńcy z Wileńszczyzny, z Polesia, spod Lwowa i Tarnopola, z regionów znajdujących się w obecnych granicach Polski oraz reemigranci z Bukowiny Rumuńskiej i byłej Jugosławii).

Wraz z nimi przyjechały przedmioty będące łącznikiem pomiędzy minioną rzeczywistością, a współczesnością. Taką rolę pełnią one do dziś bez względu na wartość emocjonalną i użytkową, którą posiadają dla obecnego właściciela. Część z nich wytworzona została własnoręcznie przez przodków dzisiejszych właścicieli (m.in. instrumenty muzyczne, cepy, skrzynie posagowe, tkaniny dekoracyjne i użytkowe, odzież), część zaś zakupiono w ośrodkach miejskich sąsiadujących z rodzinnymi wioskami (np. przedmioty kultu, modlitewniki, część mebli). Niegdyś przedmioty te stanowiły zaledwie niewielką część dobytku będącego sumą dorobku niejednego pokolenia. W gospodarstwie wiejskim większość rzeczy wykonywana była wówczas własnoręcznie - z rzadka kupowano cokolwiek z przedmiotów trwałego użytku w miastach z uwagi na ich wysoką cenę. Były to zarazem pamiątki po członkach rodziny: koszula po prababce, "klompy" (drewniane chodaki) wykonane przez ojca, czy przęślica po babce ozdobnie wyrzeźbiona przez - jeszcze narzeczonego - dziadka. Szczególnie ważną rolę, jako przedmiot tezauryzacji pełniły tkaniny umieszczane w specjalnie dla nich wykonanej skrzyni przechodzącej wraz z zawartością na własność kolejnych pokoleń kobiet w rodzinie. Zachowane do dzisiaj, są pamiątką ówczesnej trwałości mód i panujących gustów w kręgach wiejskich i małomiasteczkowej społeczności.

Dobór przedmiotów zabieranych z rodzinnego domu, a eksponowanych na naszej wystawie, świadczy o preferencjach zastosowanych przez ich właścicieli w chwili opuszczenia domostwa. Na ten stan rzeczy niewątpliwie miała duży wpływ sytuacja, kiedy dokonywano wyboru. Gdy płonął dom Leokadii Jakubczak, zmuszona do natychmiastowej reakcji w chwili

śmiertelnego zagrożenia ze strony ukraińskich nacjonalistów, zdołała zabrać z wnętrza tylko kilka rodzinnych zdjęć i dwa dublujące się świadectwa szkolne. Zasób ten stanowił jej jedyny dobytek na nową drogę życia.

Rodzinnie Schabów spod Szczebrzeszyna towarzyszyła w emigracyjnej, przymusowej niedoli maszyna do szycia marki Singer. Dobrze zachowana i sprawna do dziś, przeszła wraz z jej właścicielką dramatyczne losy wysiedlenia przez władzę radziecką z rodzinnej miejscowości na Syberię, będąc dwukrotnie zakopywaną w ziemi, aby na koniec znaleźć się w wiosce Podgórkii nieopodal Jeleniej Góry.

Świadkiem jeszcze dawniejszych dziejów jest rzeźbiona i malowana skrzynia posagowa pochodząca z drugiej połowy XIX wieku podróżująca wraz z "Galicjanami" do Bośni, gdzie hołubiono ją i szanowano jako drogą pamiątkę wyteśknionej Polski. Przywieziono ją na Dolny Śląsk do Gościszowa w 1946 roku. Zaznała szczególnej uwagi, kiedy mieszkańcy wsi pokazujący swoje obrzędy na scenach festiwali folkloru wozili ją po Polsce jako świadectwo własnej przeszłości.

Jeszcze inna skrzynia przywołuje momenty ważne dla rodziny zasygnalizowane umieszczonymi wewnątrz napisami: "Krowy my gonili do wołu 2 lipca 1917 roku." ; "Krowa chodziła do wołu 21 sierpnia 1926 roku." Dzisiaj wzbudzają one cień uśmiechu, a także refleksji nad rytmem ludzkiego bytowania. Z milczącego mroku wnętrza skrzyni słowa, te pobrzmiwają po wielu latach.

Zachowany w wiosce Skorzenice zespół haftowanych siedmiu koszul należał do jednej kobiety - Marii Pawłowicz spod Lublina. Otrzymała je w wianie od matki i towarzyszyła jej przez całe długie życie. Pierwotnie było ich osiem, lecz umierając poprosiła, aby w najładniejszej ją pochować. Zostało więc do dziś siedem - płóciennych, haftowanych czarną, czerwoną i białą nicią. Pełnią one obecnie zgoła zaskakującą funkcję - stroju scenicznego skorzenieckiego zespołu śpiewaczego.

To, co ludzie przywieźli ze sobą z Bukowiny Rumuńskiej budzi podziw i szacunek. Podziw dla ilości przeniesionych przedmiotów i szacunek dla emanującej z każdej z tych rzeczy pracowitości właścicieli i ich gustu. Transportem kolejowym, który uwiózł ich przed radziecką władzą z Czerniowców, przewieźli niemal wszystko, co mogli zabrać nie zapominając nawet o zachwycających pieśniach towarzyszących im do dzisiaj. Nie mogą sobie darować tylko jednego - książek. Polskie książki stanowiły na Bukowinie rzadkość i potęgowały tęsknotę do opuszczonej kiedyś Polski. W obliczu rychłego ujrzenia rodzinnej ziemi - pochopnie spalono je przed odjazdem, aby nie poniewierały się wśród obcych. Pamięć bukowińskich czasów wciąż żywą w codziennych opowieściach - przywołują także przywiezione stamtąd rzeczy stanowiące prawie kompletne wyposażenie niejednego gospodarstwa chłopskiego.

Z przedstawionych w ekspozycji licznych fotografii spoglądają na nas także oblicza ludzi majątnych, nie będących chłopami. Byli oni także częścią wioskowych społeczności. Mieli więcej do stracenia, a przedmioty, które im towarzyszyły stanowiły łakomy łup dla wrogów, by mogły przetrwać do dzisiaj. Ograbione dwory i pałace zrównane z ziemią i zapomniane przez ogół, istnieją jeszcze w wyobraźni współczesnych poprzez pamięć o tych, po których kilka nielicznych pamiątek udało nam się także zgromadzić.

Z utrzymanej w tonacji sepii fotografii spogląda na nas twarz matki Heleny Łukasiewicz zamordowanej przez hordy bolszewików podczas zamieszek rewolucyjnych na Kresach w 1920 roku. Jej córka zmarła jako osoba zupełnie samotna przed trzema laty. Za życia mieszkała w kręgu małomiasteczkowej społeczności Mirska nauczając religii, ponieważ inna posada, mimo znajomości sześciu języków obcych, w powojennej Polsce jej nie przysługiwała.

Fakty i zdarzenia rozplývają się w bezmiarze czasu i przemijając nieuchronnie - pozostają natomiast przedmioty. Zakłeta w nich przeszłość sprawia, że stają się dokumentami historycznymi i społecznymi. Ich odejście w wielu przypadkach jest jednakże nieuchronne w ciągu najbliższego czasu. Nie pełnią bowiem takiej funkcji, jaką pełniły dla tych ludzi, którzy je przenieśli z odległych miejsc. Z rzadka używa się już sierpów, czy cepów, a stare skrzynie posagowe dożywają swych dni żywiąc stada kołatków. Stroje zwykle pali się bezceremonialnie po śmierci babki, wychodząc z założenia, że inaczej będą się poniewierać. Na starych instrumentach muzycznych już mało kto gra - wyszły z mody, rozsychają się więc porzucone i bezdźwięczne.

To naturalne zjawisko - nowe zastępuje stare. Wystawa, którą Państwu prezentujemy już nigdy w tym kształcie nie zaistnieje. Jest to pierwsza i zarazem, ostatnia okazja, żeby przyrzeć się zarówno tym drogim i cennym relikwiom rodzinnym chowanym zazwyczaj przed wzrokiem obcego, jak i tym, których dni są już policzone. Wszystkie one są pamiątkami, amuletami koncentrującymi w sobie pamięć przeszłości, której świadomość przynosi poczucie naszej własnej identyczności w zachowaniach, we wspólnej historii - w tożsamości kulturowej. Poprzez nie następuje identyfikacja zapachów minionego czasu ewokujących nie tylko dawne klimaty, ale i wartości moralne przenoszone przez pokolenia. Do poczucia własnego JA dochodzimy także poprzez te właśnie przedmioty towarzyszące wędrownikom naszych bliskich.

Henryk Dumin

**Przedmioty eksponowane na wystawie wypożyczyły  
następujące osoby:**

**Genowefa Bajdan** ur. 1927 r. w Podworańcach k/Lidy  
na Dolnym Śląsku od 1961 r. zam. Lasów gm. Pieńsk

**Wanda Bąk** ur. 1928 r. Konie k/Lublina  
na Dolnym Śląsku od 1945 r. zam. Mirsk

**Edward Braszko** ur. 1953 r. w Ocicach, zam Ocice gm. Bolesławiec

**Irena Brodziak** ur. 1932 r. Plebanówka k/Trembowli  
na Dolnym Śląsku od 1956 r. zam. Pieńsk

**Anna Buganik** ur. 1915 r. Dunawiec, Bukowina Rumuńska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Zbylutów, gm. Lwówek Śl.

**Józefa Burdejska** ur. 1927 r. Widuchowa k/Kielc  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Żarki Średnie gm. Pieńsk

**Janina Cembala** ur. 1930 r. Grabowa woj. katowickie  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mysłów gm. Bolków

**Bronisława Chmielowska** ur. 1934 r. Wołczuchy k/Lwowa  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mroczkowice gm. Mirsk

**Katarzyna Cybulska** ur. 1911 r. Lutowiska pow. Sambor  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Krzewie Wlk. gm. Gryfów Śl.

**Krystyna Demczuk** ur. 1927 r. Łomżyca k/Ostrołęki  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Lubawka

**Teresa Drozdek** ur. 1932 r. Dunawiec, Bukowina Rumuńska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Zbylutów gm. Lwówek Śl.

**Genowefa Duch** ur. 1931 r. Nowy Martyniec, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Milików gm. Nowogrodziec

**Agnieszka Duziak** ur. 1939 r. Sokolniki k/Lwowa  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. mirsk

**Luba Fereńczuk** ur. 1920 r. Lubieżany k/Baranowicz  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mirsk

**Roman Fiut** ur. 1923 r. woj. tarnopolskie  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Giebułtów gm. Mirsk

**Bolesława Galik** ur. 1936 r. Ochotnica k/Zakopanego  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mysłów gm. Bolków

**Irena Gawlik** ur. 1921 r. Miechowice k/Włocławka  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Nowy Kościół gm. Świerzawa

**Elżbieta Górak** ur. 1941 r. Radostów, zam. Radostów gm. Lubań

**Maria Jamro** ur. 1925 r. Gołąbkowice k/Nowego Sącza  
na Dolnym Śląsku od 1945 r. zam. Opawa gm. Lubawka

**Zofia Janiszewska** ur. 1925 r. woj. nowosądeckie  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Opawa gm. Lubawka

**Weronika Janicka** ur. 1930 r. Jamnica, nowosądeckie  
na Dolnym Śląsku od 1948 r. zam. Mysłów gm. Bolków

**Ludwika Kędzia** ur. 1934 r. Nowy Martyniec, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Milików gm. Nowogrodziec

**Antonina Kielbowicz** ur. 1950 r. Gościszów, zam. Gościszów  
gm. Nowogrodziec

**Wiktoria Kocur** ur. 1923 r. Miechów k/Żywca  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mysłów gm. Bolków

**Maria Kogut** ur. ok. 1915 r. w Dunawcu, Bukowina Rumuńska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Zbylutów gm. Lwówek Śl.

**Stanisława Kołcz** ur. 1929 r. Skorzyszycy k/Kielc  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Dobków gm. Świerzawa

**Zdzisław Kołodziejczyk** ur. 1922 r. Kluki k/Mińska Mazowieckiego  
na Dolnym Śląsku od 1950 r. zam. Mirsk

**Katarzyna Komsa** ur. lata trzydzieste, Bośnia  
zam. Radostów

**Janina Korba** ur. 1925 r. Dragonówka pow. Tarnopol  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Żarki Średnie gm. Pieńsk

**Helena Kosiuba** ur. 1924 r. Nisko, woj. rzeszowskie  
na Dolnym Śląsku od 1945 r. zam. Żarska Wieś gm. Zgorzelec

**Bronisława Kowalczyk** ur. 1926 r. Popławy, Tarnopol  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Lubawka

**Helena Kumoś** ur. 1952 r. Olszyna, zam. Gościszów gm. Nowogrodziec

**Leokadia Krukowska** ur. 1925 r. Małoryto woj. kieleckie  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mirsk

**Genowefa Kuryło** ur. 1948 r. Altajski Kraj  
na Dolnym Śląsku od 1950 r. zam. Radostów gm. Lubań

**Henryka Kubik** ur. 1924 r. Romanów k/Łodzi  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Dobków gm. Świerzawa

**Wanda Lak** ur. 1925 r. Pułki k/Krzemieńca  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Sokółowiec gm. Świerzawa

**Anna Lassak** ur. 1930 r. Ząb k/Zakopanego zm. 1993 r.  
na Dolnym Śląsku od 1960 r. zam. Stara Białka gm. Lubawka

**Honorata Lechocka** ur. 1915 r. Dunawiec, Bukowina Rumuńska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Zbylutów gm. Lwówek Śl.

**Zofia Ludziak** ur. 1949 r. Gościszów, zam. Gościszów gm. Nowogrodziec

**Michalina Ładocha** ur. 1943 r. Dragowicze, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Gościszów gm. Nowogrodziec

**Aleksandra Łaniocha** ur. 1944 r. Nowy Martyniec, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Gościszów gm. Nowogrodziec

**Benedykta Łukijańska** ur. 1928 r. Piotrowicze k/Brześćcia  
na Dolnym Śląsku od 1956 r. zam. Działoszyn gm. Bogatynia

**Anna Małachowska** ur. 1923 r. Bułgary k/Pińska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Nowy Kościół gm. Świerzawa

**Longina Miłoszewicz** ur. 1941 r. Parcel Polany k/Wilna  
na Dolnym Śląsku od 1958 r. zam. Żarki Średnie gm. Pieńsk

**Franciszka Misiewicz** ur. 1936 r. Nowy Martyniec, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Gościszów gm. Nowogrodziec

**Michalina Mroził** ur. 1932 r. Lisztrowiec, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Przejęśław gm. Osiecznica

**Ryszarda Mucha** ur. 1958 r. Nowy Kościół  
zam. Nowy Kościół gm. Świerzawa

**Maria Najdewska** ur. 1922 r. Dunawiec, Bukowina Rumuńska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Zbylutów gm. Lwówek Śl.

**Irena Nasulicz** ur. 1925 r. Sułów k/Lublina  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mirsk

**Helena Owczarek** ur. 1926 r. Lisztrowiec, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Przejęśław gm. Osiecznica

**Maria Pasternak** ur. 1936 r. Białakrynica k/Podhajec  
na Dolnym Śląsku od 1959 r. zam. Mysłów gm. Bolków

**Halina Pakos** ur. 1925 r. Jasieniów Polny, woj. stanisławowskie  
na Dolnym Śląsku od 1947 r. zam. Podgórci gm. Świerzawa

**Danuta Pawłowicz** ur. 1947 r. w Skorzenicach, zam. Skorzeniów  
gm. Lwówek Śl.

**Aleksandra Paszczyńska** ur. 1929 r. w Giełczewie k/Lublina  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mirsk

**Genowefa Pilimon** ur. 1931 r. Staw Noakowski k/Szczebrzeszyna  
na Dolnym Śląsku od 1949 r. zam. Podgórci gm. Świerzawa

**Teresa Płotnicka** ur. 1934 r. Dąbrowa k/Pińska  
na Dolnym Śląsku od 1947 r. zam. Skorzenice gm. Lwówek Śl.

**Maria Rewaj** ur. 1931 r. Dunawiec, Bukowina Rumuńska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Zbylutów gm. Lwówek Śl.

**Anna Rosa** ur. 1938 r. Nowy Martyniec, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Milików gm. Nowogrodziec

**Alfreda Rybińska** ur. 1941 r. woj. lubelskie  
na Dolnym Śląsku od 1973 r. zam. Działoszyn gm. Bogatynia

**Jadwiga Sawicka** ur. 1922 r. Banitów, Bukowina Rumuńska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Zbylutów gm. Lwówek Śl.

**Magdalena Sepiol** ur. 1927 r. Dunawiec, Bukowina Rumuńska  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Zbylutów gm. Lwówek Śl.

**Brygida Ściga** ur. 1944 r. Borzygniew k/Wrocławia  
zam. Zbylutów gm. Lwówek

**Aleksandra Solińska** ur. 1931 r. Baworów k/Tarnowa  
na Dolnym Śląsku od 1949 r. zam. Podgórki gm. Świerzawa

**Tadeusz Sołek**, ur. 1924 r. Jaremcza nad Prutem  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Lubawka

**Aleksandra Sarna** ur. 1923 r. Poznań  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Lubawka

**Leokadia Taurogińska** ur. 1919 r. Jasieniec k/Łunięca  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Lasów gm. Pieńsk

**Józefa Tomczuk** ur. 1945 r. Lisnowo k/Bydgoszcy  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mirsk

**Anastazja Tur** ur. 1942 r. Reczyszcze k/Równego  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Żarki Średnie gm. Pieńsk

**Ludwik Torba** ur. 1953 r. Gościszów, zam. Gościszów gm. Nowogrodziec

**Maria Walnik** ur. 1927 r. Białakrynica k/Tarnopola  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Mysłów gm. Bolków

**Maria Walnik** ur. 1925 r. Piekary k/Radomia  
na Dolnym Śląsku od 1947 r. zam. Nowy Kościół gm. Świerzawa

**Lucja Wotkiewicz** ur. 1924 r. Psiarce k/Nowogrodka  
na Dolnym Śląsku od 1965 r. zam. Mirsk

**Katarzyna Ziola** ur. 1928 r. Gumiera, Bośnia  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Ocice gm. Bolesławiec

**Wanda Żuraw** ur. 1938 r. Szowki woj. wołkowyskie  
na Dolnym Śląsku od 1946 r. zam. Henryków gm. Lubań

**Autorzy wystawy  
dziękują wszystkim właścicielom przedmiotów  
wypożyczonych w celu ich ekspozycji,  
za pomoc okazaną przy jej organizacji oraz udzielone zaufanie.**





09-1-00

090000